

УДК 159.942.2

DOI: [https://doi.org/10.17721/upj.2024.2\(22\).6](https://doi.org/10.17721/upj.2024.2(22).6)

Погоріла О. М.,

магістрантка факультету психології,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
E-mail: pogorola26@knu.ua
OSF: <https://osf.io/xys5t/>
ORCID: 0000-0002-8891-600X

Виноградов О. Г.,

кандидат психологічних наук,
Київський інститут сучасної психології та психотерапії
E-mail: alexander@vinogradov.xyz
ORCID: 0000-0003-1250-3863

УКРАЇНСЬКОМОВНА АДАПТАЦІЯ МЕТОДИКИ THE EXPERIENCES IN CLOSE RELATIONSHIPS REVISED (ECR-R)

У статті представлено результати дослідження з адаптації українською мовою методики The Experiences in Close Relationships Revised (ECR-R), яка використовується для вимірювання рівнів тривожності та уникання людей, які перебувають в романтичних стосунках. Ці параметри дозволяють визначити стиль прив'язаності особи, що важливо для аналізу її поведінки при взаємодії з романтичним партнером. У ході дослідження виявлено, що стандартна двофакторна модель, яка включає лише показники тривожності та уникання, не повністю відображає специфіку української вибірки. Натомість для більшої точності була запропонована нова п'ятифакторна модель, яка включає такі складові: «Інтеракція», «Інтимність», «Очікування емоційної віддачі», «Боязнь розриву стосунків» та «Надійність». Крім того, представлено ієрархічну чотирифакторну модель. У ній фактор другого порядку «Тривожність» об'єднує два фактори першого порядку: «Боязнь розриву стосунків» і «Очікування емоційної віддачі». Водночас фактор другого порядку «Уникання» включає в себе «Інтимність» та «Інтеракцію». Отримані результати є значущими для вивчення стилів

прив'язаності, оскільки дозволяють зрозуміти та більш точно проаналізувати поведінку партнерів у романтичних стосунках у контексті української культури. Також результати відкривають нові перспективи для вивчення стилів прив'язаності та покращення психологічного інструментарію, який знадобиться спеціалістам при консультуванні клієнтів, які бажають покращити якість своїх романтичних стосунків, або ж розв'язати певні проблеми, пов'язані із взаємодією з партнером.

Ключові слова: любовні стосунки, стилі прив'язаності, тривожність, уникання, адаптація методики, факторний аналіз.

Вступ

Постановка проблеми. Поведінка партнера в романтичних стосунках певною мірою визначається стилем прив'язаності. Відсутність надійних і валідних адаптованих інструментів для вимірювання ключових характеристик стилів прив'язаності обмежує можливості наукових досліджень і практичної роботи психологів. Актуальним завданням нашого дослідження є перевірка валідності методики The Experiences in Close Relationships Revised (ECR-R) Р. Фрейлі, Н. Уоллера, К. Бреннана на українській вибірці, пошук оптимальної факторної структури та створення адаптованої моделі, яка б забезпечувала високу надійність і прийнятну відповідність вимірювальної моделі емпіричним даним.

Мета статті полягає в адаптації методики «The Experiences in Close Relationships-Revised (ECR-R)» на україномовній вибірці та дослідженні факторної структури опитувальника.

Виклад основного матеріалу

У дослідженні взяло участь 334 особи віком від 17 до 76 років. Вибірку учасників склали 82% жінок ($n = 274$) та 18% чоловіків ($n = 60$). Опитування проводилось з використанням анкети, створеної в Google Forms, в період з квітня по травень 2023 року. Запрошення до участі надсилалися електронною поштою. Методика «The Experiences in Close Relationships-Revised (ECR-R)» Р. Фрейлі, Н. Уоллера, К. Бреннана (2000) складається з 36 тверджень, які були перекладені українською мовою (див. табл. 1).

Таблиця 1

Твердження до опитувальника ECR-R

№	Твердження
1.	Мені не страшно емоційно зближуватися з моїм партнером.
2.	Я почуваюся комфортно поруч із моїм партнером.
3.	Мені легко почати обговорювати проблеми з партнером.
4.	Я думаю, що мій партнер мене розуміє.
5.	Мені здається, що партнер не настільки емоційно близький зі мною, наскільки я цього хочу.
6.	Мені легко виражати свою любов до партнера.
7.	Я переживаю, що партнер не піклуватиметься про мене так само сильно, як я про нього.
8.	Я легко зближуюсь із партнером.
9.	Я боюся, що коли партнер більше дізнається про мене, я можу не виправдати його очікування, і це призведе до краху в стосунках.
10.	Мені некомфортно, коли партнер хоче більшої емоційної близькості в стосунках.
11.	Мені важко відкриватися партнеру.
12.	Мені не важко попросити свого партнера про підтримку.
13.	Інколи я сумніваюсь, чи дійсно я заслуговую любові свого партнера.
14.	Я рідко думаю про те, що партнер може завершити стосунки зі мною.
15.	Я часто думаю про те, чи дійсно партнер любить мене.
16.	Я можу розповісти партнеру майже про все.
17.	Мені легко покластися на партнера.
18.	Я боюся втратити свої романтичні стосунки з партнером.
19.	Я зазвичай не показую партнеру, що відчуваю глибоко всередині.
20.	Я переживаю, що мого партнера може привабити хтось інший.
21.	Мені важко довірити якусь справу партнеру.
22.	Я думаю, що мій бажаний рівень близькості у стосунках високий, і може навпаки віддаляти партнера.
23.	Коли я демонструю свої почуття партнеру, я боюсь, що він не відчуває те саме щодо мене.

24.	Мене лякає, коли партнер хоче ближчих стосунків.
25.	Я зазвичай обговорюю з партнером те, що мене турбує.
26.	Я спокійно можу покластися на партнера.
27.	Іноді мені здається, що почуття мого партнера починають слабшати.
28.	Я переживаю за те, чи задоволений партнер мною як другою половинкою.
29.	Я часто думаю про те, що партнер не захоче бути зі мною.
30.	Мені здається, що партнер звертає на мене увагу тільки тоді, коли я зроблю перший крок.
31.	Мені хочеться, щоб почуття партнера до мене були сильними і залишалися такими.
32.	Мене рідко бентежать думки про те, що партнер може мене не прийняти.
33.	Коли я відчуваю, що стосунки стають дуже близькими, я віддаляюся від партнера.
34.	Я переживаю, що партнер може мене розлюбити.
35.	Мене засмучує, що я не отримую ту любов і підтримку, якої очікую від партнера.
36.	Я легко можу ділитися особистими думками та почуттями з партнером.

Респонденти оцінювали, наскільки вони погоджувалися або не погоджувалися із запропонованими твердженнями за семибальною шкалою від 1 – повністю не погоджуюся, до 7 – повністю погоджуюся. Композитні бали обчислювалися як усередні значення відповідей на пункти з відповідних шкал.

Усереднені бали за факторами, менші за 3,5 балів свідчили про низький рівень тривожності/уникання; відповіді, більші за 4,5 балів – високий рівень; відповіді у проміжку від 3,5 до 4,5 балів вказували на середній рівень.

Таким чином, можна утворити 9 комбінацій значень по двох оригінальних факторах методики: низька тривожність і низьке уникання утворюють надійний стиль прив'язаності, висока тривожність і низьке уникання – тривожний стиль, низька тривожність і високе уникання – зневажливо-уникаючий стиль, висока тривожність і низьке уникання – погрозувально-уникаючий стиль, низька тривожність і середнє уникання – межа між надійним і зневажливо-уникаючим стилем, середня тривожність і високе уникання – межа між зневажливо-уникаючим і погрозувально-уникаючим стилем, середня тривожність і низьке уникання – межа між надійним і тривожним стилем, висока

тривожність і середнє уникання – межа між тривожним і погрожувано-уникаючим стилем, середня тривожність і середнє уникання – перетин усіх чотирьох стилів.

Для кожної із дев'яти вказаних вище комбінацій факторних категорій створено схему інтерпретації результатів (див. табл. 2). Після проходження тестування респонденти отримували від програми автоматичний зворотний зв'язок – дізнавалися свій стиль прив'язаності, опис особистісних характеристик, а також корисні рекомендації щодо майбутньої поведінки задля покращення романтичних стосунків.

Таблиця 2

Інтерпретація результатів тестування за методикою The ECR-R

Надійний стиль (низька тривожність, низьке уникання): Твій стиль прив'язаності – надійний. Девіз: я гідний любові і спроможний любити всім серцем. Ти не залежиш від схвалення партнера, бо маєш гарну самооцінку. Тобі добре з партнером, але ти не боїшся залишатися на самоті. Стосунки будуються на емоційній близькості: ти відкрито повідомляєш про свої потреби та почуття, довіряєш партнеру, можеш покласти на нього, і, в свою чергу, він може розраховувати на тебе. Коли відчуваєш ревності, можеш гніватися на партнера, але не боїшся втратити стосунки, бо достатньо впевнений у собі. Після розлуки найменше відчуваєш смуток, бо знаєш, що достойний мати гідного партнера і знайдеш кращу альтернативу.

Тривожний стиль (висока тривожність, низьке уникання): Твій стиль прив'язаності: тривожний. Закохуєшся легко і з великою емоційною напруженістю, прагнеш надмірної близькості, інколи погано відчуваєш кордони, бажаєш стати ніби «одним цілим» зі своїм партнером. Надзвичайно чутливий до настрою та реакції партнера, шукаєш чуйності, підтримки та схвалення від нього. Думки про самотність викликають страх, через це «чіпляєшся» за стосунки. Увага та турбота партнера є «ліками» від тривоги, ніби підтвердження, що тебе люблять і не покинуть. Маєш сумніви в собі, мало довіряєш партнеру, можна сказати навіть, що очікуєш зради. Ти чутливий до можливих загроз із боку суперників, контролюєш партнера і шукаєш докази підозрюваної невірності. У ситуації ревності пригнічуєш гнів на свого партнера, щоб не злякати його, бо тобі здається, що ти більше зацікавлений у

стосунках, ніж він. Якщо хочеш побудувати здорові романтичні стосунки, тобі треба попрацювати над підвищенням самооцінки, перестати боятися втратити партнера (якщо це дійсно твоя людина – вона ніколи тебе не покине), зрозуміти, що ти цілісна особистість, яка прекрасно може справлятися з труднощами сама.

Зневажливо-унікаючий стиль (низька тривожність, високе уникання): Твій стиль прив'язаності: зневажливо-унікаючий. Девіз: мені ніхто не потрібен; люди завжди намагаються забрати мою свободу. Ти маєш високу самооцінку, понад усе цінуєш незалежність і самодостатність. У стосунках ти холодний, емоційно віддалений, схильний приховувати або придушувати свої почуття, не допускаєш іншу людину «всередину», при надмірній близькості можеш замикатися і відступати (навіть шукати дрібні причини, щоб припинити стосунки). Особисті стіни заважають розвитку повноцінних і глибоких стосунків. Ти добре уживаєшся сам по собі, вважаєш, що кохання знайти досить важко, і що можна почуватися повноцінно, нехтуючи соціальними зв'язками. Ти можеш бути більш успішним, ніж інші, оскільки вкладаєш багато енергії у свою кар'єру, а не у стосунки. Але якщо хочеш побудувати здорові стосунки, тобі треба навчитися відкрито проявляти свої почуття, довіряти, не боятися просити підтримки і зробити крок для зближення з партнером.

Погрозувально-унікаючий (висока тривожність, високе уникання): Твій стиль прив'язаності: погрозувально-унікаючий. Ти хочеш кохати і бути коханим, але тобі важко зблизитися з партнером через страх отримати травму. На твою думку, відмова, розчарування або образа в стосунках неминучі – це лише питання «коли». Ти поводишся збентежено та замкнено, погано регулюєш емоції, для партнера ти здаєшся холодним і байдужим. Тобі важко повірити, що партнер може прийняти тебе і полюбити таким, який ти є. Активно шукаєш уваги і схвалення, боїшся бути покинутим, «чіпляєшся» за стосунки. Тобі не вистачає впевненості, ти надто ревнуєш партнера і підозрюєш його в невірності. Тобі важко дозволити собі бути вразливим у стосунках, і через таку складну поведінку твої хвилювання інколи стають самоздійснюваним пророцтвом – відштовхують партнера, тим самим припиняючи стосунки та підтверджуючи віру в те, що інші люди та-

кож покинуть тебе. Якщо хочеш побудувати здорові стосунки, тобі треба попрацювати над підвищенням самооцінки, навчитися відкрито проявляти свої почуття та довіряти партнеру.

На межі між надійним та зневажливо-уникаючим стилями (низька тривожність, середнє уникання): Ти знаходишся на межі між надійним та зневажливо-уникаючим стилями прив'язаності. Маєш гарну самооцінку, самодостатній, відчуваєш себе комфортно як в романтичних стосунках, так і на самоті. Ти можеш говорити про свої почуття з партнером, але не поспішаєш надто зближуватися. Ти достатньо впевнений у собі, не потребуєш постійного схвалення від партнера або докази його почуттів, не боїшся втратити стосунки, бо знаєш, що достойний мати гідного партнера і можеш знайти кращу альтернативу. Якщо хочеш побудувати здорові стосунки, тобі треба навчитися більше довіряти, бути більш відкритим у почуттях із своїм партнером.

На межі між зневажливо-уникаючим та погрожувально-уникаючим стилями (середня тривожність, високе уникання): Ти на межі між зневажливо-уникаючим та погрожувально-уникаючим стилями прив'язаності. У стосунках ти холодний, емоційно віддалений, тобі важко зближуватися з партнером, ділитися своїми почуттями та думками. Партнеру може здаватися, що ти замкнений і байдужий. При надмірній близькості можеш замикатися і відступати, «будувати» свої захисні стіни. Відчуваєш себе некомфортно, коли залежиш від інших. Якщо хочеш мати здорові стосунки, тобі треба попрацювати над підвищенням самооцінки, навчитися відкрито проявляти свої почуття, довіряти, не боїтися просити підтримки і зробити крок для зближення з партнером.

На межі між надійним та тривожним стилями (середня тривожність, низьке уникання): Ти на межі між надійним та тривожним стилями прив'язаності. Тобі комфортно ділитися своїми почуттями та думками, із легкістю можеш покласти на свого партнера і не боїшся зближуватися. Ти відкритий і щирий, люблячий і уважний до потреб коханої людини. Для тебе важливо проявляти ніжність і турботу. Але

іноді тебе хвилюють думки про те, що партнер може не прийняти тебе. Якщо хочеш побудувати здорові романтичні стосунки, тобі треба попрацювати над підвищенням самооцінки та навчитися більше довіряти своєму партнеру.

На межі між тривожним та погрожувально-унікаючим стилями (висока тривожність, середнє уникання): Ти на межі між тривожним та погрожувально-унікаючим стилями прив'язаності. Через те, що невпевнений у собі, ти шукаєш схвалення від партнера та постійно потребуєш підтвердження його любові. Недовіра може проявлятися у «шпигунській діяльності» - пошук доказів підозрюваної невірності. Інколи тобі навіть може здаватися, що тебе переслідує параноя (твої нав'язливі ідеї: мій партнер мене не любить, він рано чи пізно мене покине, я не витримаю самотності). Якщо хочеш побудувати здорові романтичні стосунки, тобі треба попрацювати над підвищенням самооцінки і зниженням тривожності, перестати «чіплятися» за стосунки, а також навчитися бути більш відкритим у своїх почуттях із партнером.

«Золота середина» (середня тривожність, середнє уникання): Ти на перетині чотирьох стилів прив'язаності. Для того, щоб мати ідеальні стосунки, тобі можна попрацювати над підвищенням самооцінки, зменшенням тривожності, навчитися бути більш відкритим у проявах свої почуттів та більше довіряти своєму партнеру.

Конфірматорний факторний аналіз. З метою підтвердити якість виміральної моделі адаптованої версії методики ESCR-R проводився конфірматорний факторний аналіз. Додатки із результатами конфірматорного та експлораторного факторного аналізу розміщені на сайті Open Science Framework за посиланням: <https://osf.io/mqe4s/>. Усі твердження методики, окрім пункту «Мені хочеться, щоб почуття партнера до мене були сильними і залишалися такими» мали статистично значущі навантаження на відповідний фактор. Можливо, наведене твердження (31) не спрацювало через те, що відображає не тривожність, а бажання потішити самолюбство. Оскільки самолюбство передбачає переоцінку себе і «роздуте» Его, а тривожний стиль прив'язаності характеризується низькою самооцінкою, тому немає зв'язку між твердженням та відповідною шкалою.

При проведенні пошукового факторного аналізу була виявлена висока від'ємна кореляція між факторами (стандартизоване значення = -0.570), тобто, чим вищий рівень тривожності, тим менший рівень уникання, і навпаки. З одного боку, це можна пояснити тим, що через свої побоювання втратити стосунки, люди з високою тривожністю «чіпляються за партнера» та намагаються його утримати (а не уникають його), постійно перевіряючи, чи не згасли почуття, і чи немає думок про розставання. Ці перевірки передбачають собою відкрите спілкування між партнерами, обмін думками та почуттями. Люди з високим униканням, навпаки, демонструють холодність, емоційну відстороненість, самодостатність та впевненість у собі, тому не будуть тривожитись щодо стосунків із партнером (більше того, шукатимуть привід розлучитися, як тільки відчують зазіхання на їхню свободу). З іншого боку, сильна залежність між факторами спростовує запропоновану авторами методики модель, оскільки виключає інші стилі прив'язаності, де поєднуються одночасно висока тривожність та високе уникання, а також низька тривожність та низьке уникання (погрожувально-уникаючий та надійний стилі).

При застосуванні підтверджувального факторного аналізу величина критерію χ^2 -квадрат для двофакторної моделі виявилася дуже високою ($\chi^2 = 2346$, $df = 593$) і статистично значущою. Це означає те, що теоретична вимірювальна модель не відтворює адекватно емпіричні дані про зв'язки між пунктами методики.

Розглянемо показники, які не залежать від розміру вибірки, на відміну від критерію χ^2 -квадрат: CFI = 0,741; TLI = 0,724; RMSEA = 0,0941. Знову отримані результати вказують на те, що модель має погану відповідність емпіричним даним.

На основі аналізу індексів модифікації для двофакторної моделі було виявлено перехресні навантаження пунктів, тобто, деякі питання виявляють високу кореляцію з обома факторами одночасно. Наприклад, твердження «Я боюся, що коли партнер більше дізнається про мене, я можу не виправдати його очікування, і це призведе до краху в стосунках» (9) характеризує не тільки шкалу «Тривожність», а ще й «Уникання». Це можна пояснити тим, що через страх бути відторгнутою, людина не відкривається повністю, щоб відповідати ідеальному образу в уявленні партнера. Наступне твердження «Я спокійно можу покластися на партнера» (26) також відноситься до обох шкал, тому що описує одночасно два моменти: ти самодостатній і звик вирішувати всі питання сам, чи можеш дозволити собі залежати від партнера («Уникання»); ти гідний допомоги, підтримки від партнера, чи

не заслуговуєш цього («Тривожність»). Твердження «Мені хочеться, щоб почуття партнера до мене були сильними і залишалися такими» (31) навантажує обидві шкали, оскільки описує побоювання втратити прихильність партнера («Тривожність») та недовіру до нього, невпевненість («Уникання») включає в себе негативні моделі уявлення про об'єктів прив'язаності).

Твердження 10, 24, 33 («Мені некомфортно, коли партнер хоче більшої емоційної близькості в стосунках», «Мене лякає, коли партнер хоче ближчих стосунків», «Коли я відчуваю, що стосунки стають дуже близькими, я віддаляюся від партнера») та 17, 26, 21 («Мені легко покластися на партнера», «Я спокійно можу покластися на партнера», «Мені важко довірити якусь справу партнеру») надто сильно схожі між собою. Так, це може свідчити про більшу надійність відповідей, але не діагностує нічого нового. Повторюваність тверджень може викликати дратівливість у респондентів, тому краще або залишити в опитувальнику лише один з варіантів, або переформулювати їх таким чином, щоб виявляти нову інформацію. Можливо, разом ці твердження утворюють додаткові фактори – це припущення ми перевіримо далі.

Якщо двофакторна модель не відповідає емпіричним даним, розглянемо, якою має бути модель, провівши експлораторний факторний аналіз. Аналіз показав, що при 3-факторній моделі величина критерію хі-квадрат суттєво зменшилася ($\chi^2 = 1466$, $df = 525$), показники відповідності моделі даним CFI та RMSEA дещо покращились (CFI = 0,861; RMSEA = 0,073).

Якщо ж розглядати чотирифакторну модель, отримуємо такі показники якості підгонки: $\chi^2 = 1129$; $df = 525$; CFI = 0,906; RMSEA = 0,062. Це вже суттєво кращий результат, порівняно з попереднім, але все одно не ідеальний. Як виявилось, п'ятифакторна модель найкраще відтворює спостережувані кореляції між твердженнями: $\chi^2 = 841$; $df = 460$; CFI = 0,944; RMSEA = 0,050. По всіх п'яти факторах спостерігаємо достатньо великі, статистично значущі навантаження, при цьому деякі твердження належать до декількох факторів одночасно, але це не завадило виокремити та назвати ці шкали.

Перший фактор – Очікування емоційної віддачі, його утворили твердження 5, 7, 15, 22, 30, 35 (наприклад, «Мене засмучує, що я не отримую ту любов і підтримку, якої очікую від партнера»). Другий фактор – Надійність партнера, складається із пунктів 17, 21, 26 (наприклад, «Я спокійно можу покластися на партнера»). Незважаючи на те, що шкалу утворює мала кількість тверджень, вона може бути корисною, оскільки показує, яка модель уявлення про інших – позитив-

на чи негативна. Третій фактор – Інтимність, до нього належать пункти 1, 2, 6, 8, 10, 11, 24, 31, 33 (наприклад, «Мені не страшно емоційно зближуватися з моїм партнером»). Інтерація є четвертим фактором, його насичують твердження 3, 4, 12, 16, 19, 25, 36 (наприклад, «Я завжди обговорюю з партнером те, що мене турбує»). П'ятий фактор – Побоювання розриву стосунків, він включає в себе пункти 9, 13, 14, 18, 20, 23, 27, 28, 29, 32, 34 (наприклад, «Я боюся втратити свої романтичні стосунки з партнером»).

До першого та п'ятого фактора потрапили всі твердження, які описують шкалу «Тривожність», водночас як твердження, які стосуються шкали «Уникання», розділилися між факторами 2, 3, 4. Таким чином, на вищому рівні начебто існують два фактори, які розпадаються на додаткові. Тривожність пояснюється двома складовими – Очікування емоційної віддачі (чи дійсно я заслуговую того, щоб партнер проявляв взаємність, поведився зі мною так само добре, як і я з ним) та Боязнь розриву стосунків (чи відповідаю я очікуванням партнера, чи не знайде він когось кращого за мене). Між ними виявлено сильну кореляцію (0,502), яка підтверджує належність до однієї шкали. До Уникання належать три підфактори: Надійність партнера (модель уявлення про фігуру прив'язаності), Інтимність (суб'єктивне переживання близькості) та Інтерація (міжособистісна взаємодія, спрямована на зближення). Між третім та четвертим фактором - Інтимність та Інтерація – теж були знайдені сильні кореляції (-0,479). Надійність сильно корелює із підфактором Очікування емоційної віддачі (-0,452), і це не дуже добре для нашої моделі, оскільки перше насичене питаннями зі шкали Уникання, а друге – Тривожність. Також маємо середні зв'язки між підфакторами Очікування емоційної віддачі та Інтерація (-0,340), Інтерація та Боязнь розриву стосунків (-0,296). Усі виявлені кореляції між факторами є статистично значущими.

Оскільки шкала «Надійність партнера» містить всього лише три твердження, які дуже схожі між собою, при цьому вона не корелює з двома підфакторами, які увійшли до «Уникання», спробуємо її взагалі виключити з моделі. Також переглянемо навантаження по інших шкалах та приберемо ті пункти, які недостатньо насичені сенсом латентної змінної ($> 0,5$). Після таких модифікацій методики утворилася дворівнева структура з чотирьох факторів – по два фактори на початкові оригінальні конструкти. Очікування емоційної віддачі (твердження 5, 7, 22, 30, 35) та Боязнь розриву стосунків (твердження 18, 20, 28, 29, 32, 34) належать «Тривожності», а

Інтерація (пункти 3, 16, 25, 36) та Інтимність (пункти 8, 10, 24, 33) – «Униканню». Показники CFI (0,942), TLI (0,933), RMSEA (0,055) цілком прийнятні. У табл. 2 показано, що фактори першого порядку добре навантажують фактори другого порядку (Інтерація – 0,842; Інтимність – 0,725; Очікування емоційної віддачі – 0,849; Боязнь розриву стосунків – 0,829). При цьому, кореляція між факторами все одно залишається високою (-0,552), тобто, фактори не є ортогональними (незалежними), а тому не всі стилі будуть зустрічатися з однаковою частотою.

Таблиця 2

Факторне навантаження пунктів на дворівневу модель

Фактор	№ питання	оцінка	стандартна помилка	факторні навантаження	p	стандартизоване значення
Інтерація	3	0.520	0.105	4.960	0	0.640
	16	0.633	0.118	5.364	0	0.733
	25	0.620	0.119	5.208	0	0.805
	36	0.670	0.128	5.218	0	0.854
Інтимність	8	0.761	0.090	8.463	0	0.685
	10	-0.741	0.113	-6.537	0	-0.620
	24	-0.952	0.119	-8.016	0	-0.826
	33	-0.922	0.119	-7.722	0	-0.774
Очікування емоційної віддачі	5	0.706	0.149	4.749	0	0.663
	7	0.826	0.168	4.906	0	0.780
	22	0.829	0.164	5.069	0	0.785
	30	0.690	0.139	4.976	0	0.694
	35	0.855	0.170	5.026	0	0.776

Боязнь розриву стосунків	18	0.628	0.131	4.811	0	0.575
	20	0.831	0.154	5.386	0	0.743
	28	0.781	0.141	5.539	0	0.723
	29	0.895	0.151	5.941	0	0.806
	32	-0.627	0.112	-5.593	0	-0.591
	34	0.959	0.175	5.498	0	0.869
Інтерація		1.559	0.396	3.939	0	0.842
Інтимність		1.052	0.197	5.339	0	0.725
Очікування емоційної віддачі		1.606	0.435	3.697	0	0.849
Боязнь розриву стосунків		1.482	0.367	4.033	0	0.829

Отже, і загальна п'ятифакторна модель підходить для визначення стилю прив'язаності, але є певні проблеми з нею, і скорочена дворівнева чотирифакторна модель теж добре працює, якщо метою є швидка діагностика.

Висновки

Дослідження показало, що двофакторна вимірювальна модель запитальника ECR-R на українській вибірці не відповідає емпіричним даним, потрібно виокремлювати щонайменше п'ять факторів – «Очікування емоційної віддачі», «Надійність партнера», «Інтимність», «Інтерація», «Боязнь розриву стосунків».

Знайдено сильні кореляції між факторами «Інтимність» та «Інтерація», між «Боязнь розриву стосунків» та «Очікування емоційної віддачі», між «Надійність партнера» та «Очікування емоційної віддачі». До одного з факторів входять всього лише три твердження, які сильно схожі між собою за змістом.

Прибравши цей фактор та виключивши ті пункти, які недостатньо навантажуються на фактори, нам вдалося утворити дворівневу чотирифакторну вимірювальну модель. Фактор вищого порядку «Тривожність» утворили фактори нижчого порядку «Очікування емоційної віддачі» та «Боязнь розриву стосунків», а «Уникання» -

«Інтимність» та «Інтеракція». Обидві моделі можна використовувати для визначення стилів прив'язаності.

Перспективою подальших досліджень може бути доопрацювання чотирифакторної та п'ятифакторної моделей з метою зменшення кореляцій між факторами і пошук емпіричних підтверджень валідності методики.

Декларація про конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність потенційного конфлікту інтересів стосовно дослідження, авторства та/або публікації цієї статті.

Список використаних джерел / Reference

Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item-response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology, 78*, 350–365.

Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology, 4*(2), 132–154. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.132>

Fraley, R. C. (2002). Attachment stability from infancy to adulthood: Meta-analysis and dynamic modeling of development mechanisms. *Personality and Social Psychology Review, 6*, 123–151.

Guerrero, L. K. (1998). Attachment-style differences in the experience and expression of romantic jealousy. *Personal Relationships, 5*(3), 273–291.

Abstract

Pohorila O. M.,

2nd year Master student,
Faculty of Psychology,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
E-mail: pogorola26@knu.ua

Vinogradov A. G.,

Ph.D. in Psychology
Kyiv Institute of Modern Psychology and
Psychotherapy
E-mail: alexander@vinogradov.xyz

UKRAINIAN-LANGUAGE ADAPTATION OF THE EXPERIENCES IN CLOSE RELATIONSHIPS REVISED (ECR-R) QUESTIONNAIRE

The article presents the results of adaptation of The Experiences in Close Relationships Revised (ECR-R) questionnaire into Ukrainian, a tool used to measure anxiety and avoidance in individuals involved in romantic relationships. These parameters allow for identification of a person's attachment style, which is essential for analyzing their behavior when interacting with a romantic partner. The study revealed that the standard two-factor model, which includes only measures of anxiety and avoidance, did not fully reflect the specifics of the Ukrainian sample. To enhance accuracy, a new five-factor model was proposed, comprising the following components: "Interaction," "Intimacy," "Expectations of Emotional Return," "Fear of Relationship Dissolution," and "Reliability." Additionally, a hierarchical four-factor model was introduced. In this model, the second-order factor "Anxiety" encompasses two first-order factors: "Fear of Relationship Dissolution" and "Expectations of Emotional Return." Meanwhile, the second-order factor "Avoidance" includes "Intimacy" and "Interaction." The findings are significant for studying attachment styles, as they enable a better understanding and more precise analysis of partner behavior in romantic relationships within the context of Ukrainian culture. The results also open new perspectives for the study of attachment styles and the improvement of psychological tools, which

will benefit specialists in counseling clients seeking to enhance the quality of their romantic relationships or address specific challenges related to partner interaction.

Key words: *romantic relationships, attachment styles, anxiety, avoidance, adaptation of questionnaire, factor analysis.*

Отримано – 01 вересня 2024

Рецензовано – 05 вересня 2024

Прийнято – 10 вересня 2024

Received – September 01, 2024

Revision – September 05, 2024

Accepted – September 10, 2024